

ORIENTACIONS PER A L'EXAMEN DE LLATÍ

BLOC 1: La llengua llatina

1. Característiques d'una llengua flexiva. Nocions bàsiques de fonètica i de prosòdia.
2. Morfosintaxi nominal. Flexió del nom substantiu i del nom adjectiu. Valor sintàctic bàsic dels casos. Reconeixement de formes considerades irregulars que apareixen amb un elevat índex de freqüència.
3. Morfosintaxi pronominal. Els pronoms anafòrics, demostratius, indefinits, interrogatius, personals, possessius i relatius.
4. Morfosintaxi verbal. Formes personals actives i passives que presenten un índex elevat de freqüència (present i pretèrits perfet, imperfet i plusquamperfet d'indicatiu i de subjuntiu); formes no personals actives i passives (participis de present i de passat; infinitius de present i de passat); formes considerades irregulars que apareixen amb un elevat índex de freqüència. Construccions de participi i d'infinitiu.
5. Sintaxi de l'oració simple.
6. Sintaxi de l'oració complexa. Coordinació. Subordinació d'aparició més freqüent en llatí. Oracions de relatiu. Construccions introduïdes per les conjuncions CVM (temporals i temporals-causals), VT (completives, finals, consecutives) / NE (completives i finals) i VT NON (consecutives).
7. Preposicions i conjuncions més habituals.

BLOC 2: Els textos llatins i la seva interpretació

1. Traducció de textos originals en prosa de qualsevol època de la llatinitat, excepció feta dels que presenten formes amb dificultats foneticomorfològiques que poden dificultar-ne la comprensió.
2. Anàlisi morfosintàctica dels elements que conformen el textos llatins.
3. Ús del diccionari de llatí.

BLOC 3: El lèxic llatí

1. Expressions llatines dels registres estàndard i culte del català. (Vegeu annex 1).

BLOC 4: Roma i la pervivència de la cultura clàssica

1. Civilització romana.

- 1.1. Urbanisme (disseny, fundació i traçat de les ciutats, muralles) i obres públiques (aqüeductes, ponts i vies).
- 1.2. L'habitatge (*domus*, *uillae* i *insulae*).
- 1.3. El temps d'oci. Forma i funció dels edificis (teatre, amfiteatre, circ i termes) i activitats que s'hi desenvolupaven.
- 1.4. Els temples.

2. Patrimoni arqueològic.

- 2.1. La presència romana a Catalunya: *Barcino*, *Emporiae*, *Ilerda*, *Tarraco*.
- 2.2. La presència romana a la resta d'Hispania. *Emerita Augusta*. (Vegeu annex 2).

3. Literatura. Principals gèneres i autors llatins.

- 3.1. Poesia dramàtica: Plaute i Terenci.
- 3.2. Poesia èpica: Virgili. Les *Metamorfosis* d'Ovidi, un poema epicodidàctic.
- 3.3. Poesia lírica: Horaci.
- 3.4. Poesia elegíaca: Ovidi.
- 3.5. Prosa historiogràfica: Tit Livi.
- 3.6. Oratòria: Ciceró.

Els estudiants hauran de llegir:

Plaute, *Miles gloriosus* 'El soldat famfarró'.

Virgili, *L'Eneida* (selecció):

- Cant a la musa i pròleg (1, 1-33).
- Júpter prediu a Venus la glòria dels troians (1, 223-304).
- Banquet de Dido i relat de la història del cavall de fusta. (1, 723 – 2, 249).
- Anquises interpreta l'aparició d'un cometa com el senyal diví que els troians han d'abandonar la ciutat (2, 692-804).
- Els troians troben Aquemènides a Sicília. Polifem i els Ciclops (3, 588-681).
- Mercuri ordena Eneas que abandoni Cartago. Dido descobreix les intencions d'Eneas. Diàleg (4, 219-392).
- Suïcidi de Dido (4, 630-705).
- Oracle de la Sibila. Eneas li sol·licita baixar a l'Infern (6, 42-148).
- Entrada al Tàrtar. Caront (6, 295-330). El gos Cèrber (6, 417-425).
- El camp dels Plors. Trobada amb Dido (6, 440-476).
- La posteritat. August (6, 788-807). Missió dels romans (6, 847 – 853). Marcel (6, 863 – 886).
- Història de Nis i Eurial (9, 176 – 502).
- Mort de Pal·lant (10, 362 – 509).
- Escena final del combat entre Turn i Eneas (12, 887- 952).

Pel que fa a la lectura dels fragments de *L'Eneida* el professor / la professora els presentarà en el context argumental de l'obra, de manera que l'estudiant els pugui situar i explicar adequadament en la trama general. L'estudiant, doncs, haurà de conèixer tot l'argument, malgrat haver de llegir obligatòriament només els fragments seleccionats.

Atès que s'estudien els quatre autors més significatius de la literatura llatina d'època augustea (Virgili, Horaci, Ovidi i Livi), és convenient que el professor / la professora els presenti de forma conjunta i incideixi en el context sociopolític de l'època, com a marc general que explica les característiques de la producció dels literats esmentats, i en el paper que van jugar August i Mecènàs. Igualment és convenient presentar l'obra de Plaute i de Terenci de forma conjunta, subratllant-ne les semblances i diferències bàsiques.

ANNEX 1. LLISTA DE LLATINISMES¹

Expressions d'origen morfològic divers que s'han adaptat a l'ortografia catalana i s'usen com a sintagmes nominals en diferents àmbits.

Accèssit	Memoràndum
Addenda	Plus
Agenda	Postdata
Àlies	Quid
Àlter ego	Quòrum
Desideràtum	Súmmum
Esnob	Vis còmica
Lapsus	Ultimàtum
Maremàgnum	

Expressions d'origen morfològic divers que no s'han adaptat a l'ortografia catalana i s'usen en àmbits diferents com a sintagmes nominals en la forma llatina.

<i>Casus belli</i>	<i>Rara avis</i>
<i>Modus operandi</i>	<i>Statu quo</i>
<i>Modus vivendi</i>	<i>Totum revolutum</i>
<i>Opera prima</i>	<i>Vox populi</i>
<i>Quid pro quo</i>	

Expressions d'àmbit general amb sentit adverbial temporal.

<i>Ante meridiem (a. m.)</i>	<i>In fraganti (de in flagranti)</i>
<i>A posteriori</i>	<i>Ipsa facto</i>
<i>A priori</i>	<i>Post meridiem (p. m.)</i>
<i>Hic et nunc</i>	<i>Sine die</i>
<i>In extremis</i>	<i>Suo tempore</i>

Expressions d'àmbit general amb sentit adverbial modal.

<i>Ad hoc</i>	<i>In albis</i>
<i>Bis</i>	<i>In crescendo</i>
<i>Ex abrupto</i>	<i>Lato sensu</i>
<i>Ex aequo</i>	<i>Motu proprio</i>
<i>Ex professo</i>	<i>Sine qua non</i>
<i>Gratis et amore</i>	<i>Stricto sensu</i>

Expressions usades principalment en l'àmbit jurídic.

<i>De facto</i>	<i>Patria potestas</i>
<i>De iure</i>	<i>Persona non grata</i>
<i>Dura lex, sed lex</i>	<i>Si vis pacem, para bellum</i>
<i>Habeas corpus</i>	<i>Sub iudice</i>
<i>In dubio pro reo</i>	

Expressions usades principalment en l'àmbit mèdic.

<i>Coitus interruptus</i>	<i>Placebo</i>
<i>Delirium tremens</i>	<i>Rigor mortis</i>
<i>In vitro</i>	

¹ A efectes de tipografia, a la PAU tots els llatínismes, tant si s'han adaptat a l'ortografia catalana com si no, apareixeran en lletra cursiva; així, doncs, hi figuraran *accèssit*, *vis còmica*, *rigor mortis*, *gravamen*, *cum laude*, etc.

Expressions usades principalment en els àmbits socioeconòmic i polític.

<i>Curriculum vitae</i>	<i>Per capita</i>
Dèficit	Ràtio
Hàbitat	Referèndum
Gravamen	Superàvit

Expressions d'origen religiós que s'usen en àmbits generals.

<i>Anno Domini (A. D)</i>	Rèquiem
<i>Inri</i>	<i>RIP (requiescat in pace)</i>
<i>Mea culpa</i>	<i>Santa Sanctorum</i>
<i>Peccata minuta</i>	<i>Vade retro</i>
<i>Per saecula saeculorum</i>	<i>Vrbi et orbi</i>

Expressions referides generalment a l'àmbit universitari

<i>Alma mater</i>	<i>Honoris causa</i>
<i>Cum laude</i>	<i>Numerus clausus</i>
<i>Ex cathedra</i>	

Expressions usades per referir-se a tòpics literaris

<i>Aurea mediocritas</i>	<i>Carpe diem</i>
<i>Beatus ille</i>	<i>Deus ex machina</i>
<i>Captatio benevolentiae</i>	<i>Vbi sunt</i>

Aforismes i expressions proverbials

<i>Ad Kalendas Graecas</i>	<i>Mens sana in corpore sano</i>
<i>Alea iacta est</i>	<i>Facta, non verba</i>
<i>Cogito ergo sum</i>	<i>Non plus ultra</i>
<i>Errare humanum est</i>	<i>Panem et circenses</i>
<i>Festina lente</i>	<i>Veni, vidi, vici</i>

Altres expressions d'ús general

Etcètera	<i>Post scriptum</i>
<i>Id est</i>	<i>Sui generis</i>
<i>Idem</i>	<i>Verbi gratia</i>
<i>In situ</i>	<i>Versus</i>
<i>Inter nos</i>	<i>Viceversa</i>
<i>Per se</i>	

ANNEX 2. RELACIÓ DELS MONUMENTS ROMANS DE CATALUNYA I D'HISPÀNIA QUE CAL CONÈIXER.

Els pertanyents a les ciutats i territoris de *Barcino*, *Emporiae*, *Ilerda*, *Tarraco* i *Emerita Augusta*.

A més, quan escaigui, els estudiants hauran de poder esmentar, com a mínim, dos exemples concrets (de Catalunya o de la Península Ibèrica) de cadascun dels següents monuments: aqüeductes, vies, ponts, muralles, teatres, amfiteatres, circs, termes i temples. Només a tall d'exemple, trets els que ja formen part dels jaciments de les ciutats suara esmentades, adjuntem la llista següent:

Aqüeductes: Sant Jaume dels Domenys, Segòvia.

Vies: Augusta (via Annia o ramal del Capsacosta), "de la Plata".

Ponts: Martorell, Alcántara, Salamanca.

Muralles: Girona, Lugo, Astorga.

Teatres: Cartagena, Clúnia, Sagunt, Itàlica.

Amfiteatres: Itàlica, Segòbriga.

Circs: Toledo.

Termes: Badalona, Caldes de Montbui, Caldes de Malavella, Sant Boi de Llobregat.

Temples: Vic, Évora.